

II.

Thans willen wij ertoe overgaan, iets naders te zeggen van het GEREFORMEERD MAATSCHAPPELIJK VERBOND. Het mag als bekend verondersteld worden, dat in de eerste Algemene Ledenvergadering van het Verband te Utrecht, vorig jaar gehouden, een Commissie werd ingesteld, die zou hebben na te gaan of en op welke wijze een maatschappelijke organisatie zou zijn te vormen, waarin patroons en werkliden, werkgevers en werknemers, met de beoefenaars van zelfstandige beroepen, in één Verbond verenigd zouden zijn. In de vergadering te Zwolle bracht deze commissie verslag uit van haar arbeid bij monde van broeder Wijnands. Daar haar advies positief luidde werd in een middagvergadering het GEREFORMEERD MAATSCHAPPELIJK VERBOND opgericht. Daarna vergaderden Werkgevers en Werknemers afzonderlijk om het Bestuur van het Gereformeerd Werkgevers Verbond en het Bestuur van het Gereformeerd Werknemers Verbond te kiezen. Van de vijf bestuursleden van elk dezer Verbonden namen drie zitting in het Bestuur van het Gereformeerd Maatschappelijk Verbond. Wij kunnen ons indenken, dat wie de beraadslaging over deze zaken in de commissie en in de vergadering te Zwolle niet heeft meegemaakt, zo op het eerste horen van drie organisaties de indruk moet krijgen, van een organisatorische veelheid en wellicht bij zichzelf de gedachte voelt opkomen: is dit nu wel goed, krijgen we zo niet te veel van het organisatorische goede? We zijn maar een kleine groep en moeten we de krachten zo gaan versnipperen? Daarom kan het verhelderend werken juist daarover iets naders te zeggen. Over de relatie van Verband en Verbond sprak ik reeds en voorts moge verwezen zijn naar de nummers van „De Reformatie” van 24 Februari tot 24 Maart 1951, waar door mij onder de titel: Verband en Verbond, destijds werd uiteengezet, welke onze ideeën en doelstellingen zijn. Maar hoe komen wij nu aan deze figuur, dat wij hebben een Gereformeerd Maatschappelijk Verbond (GMV) plus een Gereformeerd Werkgeversverbond (GWGV) en een Gereformeerd Werknemersverbond (GWNV)?

Allereerst willen wij even stilstaan hierbij, ook al zal naar te verwachten is in de komende tijden daarover nog wel meer gezegd kunnen en moeten worden, dat in het tot stand komen van dit GMV met het GWGV en het GWNV voor hen, die zich daarbij aansluiten, is gekomen een nieuwe vorm van maatschappelijke organisatie, die haar plaats zal gaan opvullen naast de bekende, bestaande Christelijke organisaties van werknemers en werkgevers in ons land. Het valt te verstaan, dat tot deze organisatie allereerst zullen toetreden, zij, die reeds hun lidmaatschap bij de bestaande organisaties hadden opgezegd. De zullen zijn er, terwijl het bekend is, dat meerderen daarmee nog hebben gewacht in afwachting van de

vraag, of een eigen nieuw begin inderdaad zou kunnen worden gemaakt. Bezwaren tegen deze bestaande organisaties leven niet alleen in de kring onze kerken, uit persoonlijke gesprekken is mij gebleken, dat ook met name in de synodocratische kerken er zijn, die onze bezwaren in deze delen. Vraagt men mij, welke deze bezwaren zijn, dan zou ik kunnen verwijzen naar hetgeen door broeder Basoski in zijn brochure is geschreven en ook naar hetgeen door broeder Wijnands in het Gereformeerd Gezinsblad is gepubliceerd en door mij hier in de kolommen van dit blad in de achter ons liggende jaren. Wij stuiten hier weer op de kwade vruchten van de pluriformiteitsgedachte ten opzichte van de kerk, waardoor men vasthoudt aan een vorm van organisatie van mensen, die de Christennaam nog willen dragen, zonder dat evenwel eenheid van belijdenis leer en leven normeert en beheerst. Men zegt dan: wij zijn als Christelijke organisaties geen kerk en willen geen kerk zijn, menende daarmee de kern van de zaak te hebben geraakt. Het feit, dat ook wij zeggen, ons Gereformeerd Maatschappelijk Verbond is geen kerk, evenmin als de beide Gereformeerde Verbonden van Werkgevers en Werknemers, terwijl ze het ook niet willen zijn, wijst er reeds op, dat hiermede het onderscheidende niet is gezegd, noch ook maar geraakt. Want het gaat hierom, of wij onze Christelijke Maatschappelijke organisaties en ons daarin samenkomen zullen laten normeren door het Woord des Heren en door de Belijdenis der Kerk als gevende van dat Woord de samenvatting in kwaliteit van belijdenis voor het gehele leven, ja dan neen. En wanneer het gaat om de belijdenis der kerk, dan gaat het vanzelfsprekend om de Belijdenis in houden. De Christelijke organisaties als het C.N.V. en het Verbond van Chr. Werkgevers in Nederland nu beantwoorden deze laatste vraag ten opzichte van de belijdenis der Kerk ontkennend. Vanzelfsprekend is ieder lid van deze organisaties wel gehouden en vrij wat de organisaties betreft om te leven overeenkomstig zijn belijdenis (iets wat o.i. zo niet wel mogelijk is), maar hij mag andere leden van deze organisaties deze norm niet aanleggen. Daartegenover nu stellen wij, dat ook onze Christelijke Maatschappelijke organisaties genormeerd moeten worden door het Woord Gods en door de Belijdenis der Kerk als belijdenis voor het gehele Christenleven.

Wij weten en hebben begrip ervoor, dat velen ook onder ons het met deze zaken nog zeer moeilijk hebben en maar geen afstand kunnen doen van organisaties, tegen wier optreden zij overigens met ons dezelfde bezwaren hebben. Er zijn er, die functies in deze organisaties bekleeden en leden onze kerken waren en die hebben beseft, dat vroeg of laat ook zij voor een keuze zouden komen te staan en die ons hebben verlaten. Zij kozen voor de pluriformiteit en vonden het bij ons te eng. Samen met Christenen van allerlei gading van links tot rechts menen zij het werk hunner Christelijke organisaties te kunnen blijven voortzetten. Voor zover zij inderdaad niet in een dualisme willen vervallen ten opzichte van hun kerkelijke belijdenis, zullen zij naar onze vaste overtuiging bedrogen uitkomen en zich moeten herzien. En wat onze broeders en zusters betreft, die wel geheel eensgestemd met ons zijn en over deze zaak van de christelijke organisaties nog bezwaard zijn, wij zullen elkander allermint in de haren vliegen, als de één niet dadelijk ziet, wat de ander gelukkig al door heeft, waardoor ook de persoonlijke beslissingen op dit punt nog verschillend uitvallen. Met Professor Schilder in zijn laatste Jaaroverzicht 1951—1952 zeggen wij: „We zijn ervoor, dat we elkaar de tijd laten ook voor verkenning van de feitelijke toestanden in allerlei voor infiltratie en doorbraak geen tegenweer meer hebbende christelijk begonnen, maar intussen verlopende organisaties” (blz. 150). De waardering in deze woorden besloten is niet twijfelachtig. Terwille van het behoud van de eenheid met onze broeders en zusters, die wij gaarne met ons mee zien optrekken en van wie wij gaarne hopen, dat zij ons volgen zullen, zullen wij ons evenwel moeten onthouden van alles wat zweemt naar een onchristelijk zelotisme. In ons Gereformeerd Sociaal en Economisch Verband zijn die broeders en zusters, die de bestaande organisaties nog niet vaarwel durfden zeggen, hartelijk welkom, opdat zij samen met ons toch deel kunnen hebben aan de onmisbare principiële bezinning. Wij mogen onze broeders en zusters niet afstoten en dienen elkander geduldig aan te horen en door argumenten ook zo te overtuigen, dat de verantwoorde beslissingen in het leven kunnen worden genomen. Het tempo is verschillend.

Zonder opwinding, door rustige argumentatie, waarbij wij de feiten volledig op onze hand hebben, zullen wij hen blijven overtuigen van het goed recht en de noodzaak van dit nieuwe begin, waar het de christelijke organisatie betreft. Wij zeggen tot allen, die in onze kerken enig maatschappelijk beroep uitoefenen: Kom, ga met ons en doe als wij. Wij hebben elkander nodig. Ik hoop, dat in de komende tijd zal mogen blijken, dat zeer velen deze oproep hebben gehoord, hebben verstaan en in volle overtuiging hebben opgevolgd.

Namens Hoogleraren,
C. VEENHOF.

P. GROEN.

Aangaande mij en mijn huis

„De goddelozen hebben geen vrede”.

Jes. 48 : 22.

Welk een zee van ramp heeft het verkeerde optreden van vader Jacob, in de houding welke hij aannam tegen zijn liefste zoon, gebracht over zijn huis, tot in geslachten. In ons vorig artikel vestigden we speciaal de aandacht op de bittere gevolgen, die dit zijn optreden bracht voor hemzelf: zijn hele leven na de verdwijning van Jozef was niet veel anders dan een wachten op de dood; daarbij een vreemdeling zelfs in het midden der zijnen; zijn hart vol ronw en van immer weer uitgestelde hoop; krampachtig zich vastklennend aan Benjamin, Rachels tweede zoon. Maar niet minder ernstig waren de gevolgen voor de broers, in wier harten, door hun vaders onverantwoord en duidelijk aan de dag tredende voortrekken van Jozef boven al de andere kinderen, de haat en de nijd hadden wortel geschoten, welke op hun tijd als kwade vruchten opleverden: de doodslag, de moord!

Sedert was hun leven een sprekende demonstratie van wat de Schrift op meer dan één plaats leert: „de goddelozen hebben geen vrede”!

Of dan die broers goddelozen waren? Zij waren toch Verbondskinderen, besneden ten achtsten dage! Ongetwijfeld! Maar ook onder de besnedenen, zowel als onder de gedoopten, komen goddelozen voor. Het is maar de vraag, of we doen de wil des Vaders. Die in de hemelen is. En dat deden deze broers niet. Zij gingen daar lijnrecht tegen in! Inplaats van hun broer lief te hebben haatten zij hem; inplaats van zich in zijn deugd en schoonheid en edele gaven te verheugen, benijdden ze hem; inplaats van zijn heil te bevorderen, zochten zij hem uit de weg te ruimen. En dat voor goed.

Als goddelozen openbaren zij zich; en leven ze. Naar de vruchten te oordelen, die ze voortbrengen (en dat moeten we toch), zijn ze kwade bomen.

Zo zeggen ook de kantenekeningen bij de tekst, die wij boven aanhaalden: „Deze goddelozen komen voor niet alleen onder de heidenen, maar ook onder de Joden; wij zouden ook kunnen zeggen: „niet alleen in de wereld, maar ook in de kerk”.

En van al die goddelozen geldt: „Zij hebben geen vrede”. Onderling niet; en elk persoonlijk niet. Hun leven is gekenmerkt door onrust, vrees, wroeging. Zij vlieden zelfs waar geen vervolger is. Overal en altijd gevoelen ze zich bedreigd. Altijd moeten ze op hun hoede wezen.

Als de broers Jozef aan zien komen, waren ze het er over eens, dat ze van de gelegenheid, welke hun nu werd geboden, hem uit de weg te ruimen, haastiglijk moeten profiteren. Maar dan toch zo, dat hun misdadig verborgen moest blijven; en ja, de oudste, Ruben, moest tegenover zijn vader verantwoord zijn! Dus hem doden, en dan in een der kuilen werpen, en dan vader wijsmaken, dat hij door een wild dier is opgegeten. „Neen”, zegt Ruben, „hem niet doden, maar zo, levend hem in 'n kuil werpen”, opdat hij, Ruben, gelegenheid zou krijgen, hem stiekem uit de kuil te halen en naar vader terug te brengen! Trouwens Juda was er ook niet helemaal gerust op. En zo giste het onder dit tental. Maar niemand had de moed, om het ridderlijk voor de „meesterdromer” op te nemen en zich voor hem in de bres te stellen; niemand sprak het kloekke woord: „Zou ik zulk een groot kwaad doen en zondigen tegen God!” Vrees voor elkaar, vrees voor ontdekking, vrees voor vader, vrees voor (en haat tegen) Jozef dreef de vrede op de vlucht.

En dan durven ze het aan, met z'n tienden de niets kwaads vermoedende jongere broer te overweldigen, hem z'n mooie rok uit te trekken en hem haastiglijk in een der putten te werpen, de eerste de beste, „Toevallig” dat het een droge put was. En dan zwerft de grote, sterke Ruben van de anderen weg, om het geschikte ogenblik af te wachten, om Jozef er ongemerkt uit te halen; alsof hij een boos stuk uit ging voeren. Eindelijk, van onrust voortgedreven, waagt hij de gang naar de kuil, door niemand gezien — maar te laat! De kuil is leeg; Jozef is weg. Radeloos rent hij naar zijn broers. Maar met zijn negenen weten deze wel raad. Jozefs rok is er nog; welnu als ze deze in bloed doopten en zo naar vader lieten brengen, dan zou die daaruit zeker begrijpen, dat zijn liefste zoon door een wild dier is verscheurd en opgegeten. Dan hebben zij niet gelogen; zij hebben Jozef niet gedood; alleen hem als een slaaf verkocht, maar dat behoeft den hun vader niet te vertellen. Hoewel het hun enige angstige ogenblikken gekost had, om nooit te vergeten: vooral toen ze hem uit de kuil hebben gehaald, en hij hun om genade gesmeekt had; ze hadden zich echter doof gehouden; het was toch nog beter hem als slaaf te verkopen, dan hem dood te slaan — vond de „edele” Juda, en dat vonden ze allemaal. En Ruben moest er zich maar in schikken. En wat hun oude vader betrof, dat zou op de duur wel uitslijten.

Daarmee was deze onverkwikkelijke geschiedenis afgelopen. Alles te zamen genomen, nog niet eens zo ongeschikt. En nog twintig zilverlingen er bij gewon-

nen. En wat het voornaamste was: nooit geen last meer van de onuitstaanbare Jozef!

Ja, was het hier maar mee afgelopen! De ellende begon nu pas. Zij hebben het ondervonden: „de goddelozen hebben geen vrede!”

Altijd hebben ze er op bedacht moeten zijn, dat ze hun schanddaad verborgen hielden. „Als twee een geheim weten, is het geen geheim meer”, zegt het spreekwoord. Maar hier wisten tien het. En we vragen elkaar af: hoe is het mogelijk, dat gedurende meer dan twintig jaar er nimmer iets van is uitgelekt. Wat een moeite, een zorg, een zelfbeheersing en zelfbeperking moet hun dat gekost hebben. Het kon haast niet anders, of ieder moet het vreselijk geheim diep in zijn hart begraven hebben, hoewel het telkens weer geprobeerd heeft, naar boven te komen en een uitweg te vinden. Altijd het gevaar, zijn mond voorbij te praten; altijd het gevaar, in geval van ruzie, elkaar verwijten te doen, zoals Ruben deed, toen ze aan het hof van de onderkoning waren, en het daar niet gemakkelijk hadden: „Heb ik het tot u niet gezegd, toen ik zelde: „Zondigt niet aan deze jongeling; maar gij hoordet niet; en ook zijn bloed, ziet, het wordt gezocht”.

Maar ook toen nog had Ruben zich in zoverre kunnen beheersen, dat hij dit verwijt pas tot zijn broeders richtte, na er zich van overtuigd te hebben: „Niemand hoort ons!” Immers, de enige, die hierbij tegenwoordig was, was de onderkoning zelf; en die kende stellig geen Hebreeuws! Waarvoor anders die taalman, die als tolk moest fungeren!

Zelfs hier, zo ver van de aartsvaderlijke tent, moesten ze op hun hoede wezen; hoeveel te meer als ze thuis waren!

Welk een opluchting, een bevrijding, en tot-rust-komen betekent het voor de misdadiger, als hij, na dagen, weken, soms maandenlang zijn misdaad verborgen te hebben kunnen houden en nog vrij (?) zich te hebben kunnen bewegen, eindelijk gegrepen wordt, en dan wel begint met alles hardnekkig te ontkennen, maar tenslotte alles eerlijk opbiecht, en zijn hart vrijelijk uitstort. Wat dan volgt: zijn veroordeling, zijn gevangenisstraf, is voor hem minder erg, dan de daar-aan voorafgaande periode.

Jozefs verblijf in de gevangenis was verre te verkiezen boven de zogenaamde vrijheid van zijn broers.

HUISMAN.

LITERATUUR EN KUNST

„PUBIEK VERMAAK”

In voorgaande artikelen hebben wij gewezen op het principiële verschil van inzicht dat er is tussen wat onze gereformeerde voorouders beleden en wat er vandaag in gereformeerde kring betoogd wordt aangaande het publiek vermaak of wat men meestal liever aanduidt met de wijds naam van „de Cultuur”.

Wij hebben uit de arerisken van Dr A. Kuiper, (geschreven in De Standaard in 't jaar 1880) aange-toond, hoe scherp afwijzend hij en andere gereformeerde leiders van ons volk toen stonden tegenover het bezoek aan het toneel. Vandaag zouden zij er in één adem de bioscoop ook bij genoemd hebben.

Wanneer Kuiper uit de historie heeft laten zien, dat de gereformeerde zede zich steeds verzet heeft tegen alles wat op toneelspel lijkt, besluit hij met de conclusie:

„Het kon niet anders, of een levenskring, die zich bij het Woord hield, moest wel tegen zulke publieke vernakelijkheden in verzet komen, zoodra ze ernst ging maken met het Woord des Heeren, dat: „wie een vrouw ook maar aanziet, om haar te begeeren, reeds overspel met haar in zijn hart heeft gedaan”, of ook met dit ontzettend woord van den Heiligen Apostel uit Ephese 5: 3, 4: „Laat geen onreinigheid ook onder u genoemd worden, gelijk het den heiligen betaamt, noch oneerbaarheid, noch zot geklap, of gekkernij, welke niet betamen” (cursivering van A. K.). Wie toch is er, die in eenig land, onder eenig volk, of in welke eeuw ook, een Schouwburgwereld mogelijk acht, zonder dat er tegen dit woord van den Heiligen Apostel wordt gezondigd!

Gijbertus Voetius, de groote theoloog en gestrenge moralist, in wiens hart en brein meer zedelijke energie school, dan in al het „geef-en-neem” gekuevel onzer dagen, is dan ook, onder de hartelijke toejuiching aller vromen, niet slechts hier te lande, maar in heel Europa, zonder sparen en in de kracht zijns Heeren tegen het toen opkomend volksbederf ingegaan, en heeft met een betoogdwang en klem van redenering, die ons nog verbaast, voor goed en voor immer tusschen de levenswereld van Gereformeerde Christenen en de Schouwburgwereld een muur opgetrokken, waar slechts zelf-zichtige genotsucht een poorte door slaat, en die niet dan met verloochening van het heilige wordt over-klimmen.”

Kuiper laat het hier nog niet bij. Hij heeft meer bezwaren.

Dr Buitendijk vertelt op meer dan één plaats in zijn boek „Op de keper beschouwd” dat wij door onze afwijzende houding ten aanzien van toneel en bioscoop vaak de jeugd juist naar deze plaatsen gedreven hebben. Op pag. 50 van zijn boek citeert hij de verklaring over het filmvraagstuk, op-

gesteld door een aantal Protestantse Christenen, in wier gezelschap hij zich goed thuis vindt en welk gezelschap tot de conclusie komt: „Tot nog toe heeft men zich ten onzent, zij het met de beste bedoelingen, te veel bepaald tot een alleen maar signaleren en veroordelen, waarbij de persoonlijke verantwoordelijkheid van de Christen veelal werd uitgeschakeld. Door deze methode heeft men vooral bij de jongeren aan vertrouwen ingeboet; deze varen nu op eigen kompas, dat niet altijd de juiste richting wijst. Allen, die in de vorming en opvoeding van ons volk een taak hebben (kerken, de jeugdbeweging, culturele verenigingen e.a.) zijn verplicht om aan hen die deze leiding begeren (en dat zijn er zeer velen), voorlichting te geven.” „Een deskundige plaatselijke keuringsraad van Amsterdamsche Protestanten, die uit ervaring weten wat ons volk hier nodig heeft, zal over de t.z.t. uitkomende films tevoren een controle en selectie moeten uitoefenen. Het resultaat hiervan wordt op geregelde tijden gepubliceerd (bij voorkeur in de dag-bladpers) in die zin, dat alleen worden aangekondigd de weinige films welke aanvaardbaar zijn”.

Dr Buitendijk hoopt nu maar, dat dit „positieve geluid” weerklink zal vinden. Hij schrijft (pag. 51): „Allereerst op het gebied van het toneel. Juist het toneel, omdat de meeste leerlingen hun schreden het meest richten naar de bioscoop. Ze moeten begrijpen, dat goed toneel het altijd wint van de goede film. De hand die het toneel verbindt met de literatuur en met de voordrachtskunst, maakt, dat de vorm van mimische kunst dichters staat bij ons onderwijs, al wil ik niet over het hoofd zien dat b.v. de verfilming van stukken als Shakespeare's Hendrik V en Hamlet ongekende perspectieven heeft geopend voor een vroeger onmogelijk geachte vertolking van klassieke stukken. Christelijke scholen behoren derhalve tegenwoordig te zijn in de gemeentelijke commissies voor schoolvoorstellingen, opdat onze jeugd met oordeel des onderscheids toneelspel en filmkunst leert beschouwen.”

Dr Buitendijk stuurt dus welbewust aan op een opvoeding van de Verbondsjeugd, waarbij toneel en film een onmisbaar bestanddeel vormen.

En hij vraakt daarbij het „negativistisch standpunt” van velen, die dit van de hand wijzen, omdat juist daardoor die jeugd gedreven wordt tot erger.

Nu heeft Kuiper in zijn dagen ook reeds te maken gekregen met dit standpunt van „iets toegeven en er van te maken wat er van te maken valt, om erger te voorkomen”. Maar luisteren we nu eens, wat zijn antwoord daarop geweest is. Ge vindt dat in zijn brochure „Publiek Vermaak”, de pag. 59 e.v.v. Hij schrijft daar, deze „toegevende” ouders sprekend invoerend:

„Stellen wij, als ouders, ons daar nu bot tegen, he-las! wat is dan het gevolg? Immers, dat ze het toch doen! Maar dan in stilte! Dan op ellendige manier! En dat ze, later vrij man geworden, als een stroom door den dijk breken; met alle maat den spot drijven; en onze ziel kwellen door wangedrag.”

Zie maar eens aan zooveel zoons van vrome ouders; niet het minst van predikanten, die toch heusch geen aanbevelingsbrief waren.

En daarom denken wij er anders over. We gunnen het onzen kinderen met zekere mate. Dan gaan ze voor ons geld en houden wij door dit geld controle. Zoo blijven we de vertrouwden van hun hart. Ze leven niet in een wereld buiten ons. We kunnen ze waar-schuwen voor het ergste. En, om het nu maar gul te bekennen, we genieten zelf soms in hun navertellen, zooveel goeds als in de komedie wordt gehoord”.

Dat is dus zo ongeveer dezelfde redenering als Dr Buitendijk en velen vandaag onder hen, die zich leid-selieden rekenen van het gereformeerde volk, er op na houden.

En wat antwoord geeft Dr Kuiper daar nu op?

Hij schrijft (pag. 61):

„Heel het systeem van opvoeding, dat aan deze over-weging ten grondslag ligt, druist het lijnrecht in tegen den eisch van Gods Woord; tegen de snijden de beslis-sing van Jezus, onzen Heiland; tegen het ideaal ka-rakter van het zedelijk leven; en tegen het edeler ge-tuigenis der edeler en hooger geesten van ons geslacht. Want toegegeven al dat ge zoodoende een periode van uitspatting en hooger gevaar in het leven van uw kind voorkomt, nooit zal dit de onberekenbare schade goedmaken, die ge aan geheel zijn opvatting van het zedelijk leven door uw ellendige utiliteits-tactiek hebt toegebracht.”

Niets is er, dat zoozeer den geest der volkeren ver-slap, als de kunstmatige teelt van brave Hendrikken en oppassende Maria's, alleen karakters met één ver-dieping, zonder souterrein, maar ook zonder hoog-opgaanden gevel.

Daarmee doodt ge in uw kinderen, en door hen in den boezem uws volks, dien fierder, dien nobeler, dien alles waggenden, wijl alles hopen den zin, waar de geest-drift des harten uit sprekt en het élan voor machtige daden uit geboren wordt.

Verbeeldt u Jezus, uw Heiland, Hij, die van het uit-rukken van het oog, van het afzien van de hand sprak; verbeeldt u zijn apostel, die den rok ook van het vleesch besmet noemde, opgeroepen om de theorie te bepleiten, dat half toegeven beter ware dan heel ondergaan.

Predikt zijn kruis u dan niet, dat juist heel te dur-ven ondergaan de eenige profetie en waarborg is van volkomen, zij het ook spaden triomf?

Ze zijn gedoopt, uw kinderen, niet waar? Welnu

dan, zoudt gij den prediker niet verachten in uw hart, die u bij den Doop aldus had toegesproken: „En voort, geliefde broeder en zuster in onzen Heere Jezus Christus, nademaal ge dan beloofd hebt, uwe kinderen op te zullen voeden in de leere Christi, zoo verzinkt voor-al niet, als ze tot jaren van onderscheid zullen geko-men zijn, ze bijtijds in de schouwburgzalen in te leiden, opdat ze niet uitspatten tot erger?”

Heerlijk, niet waar? zou daarop de liturgische ver-maning passen: „Ter contrarie worden wij ook van God in den Doop vermaand en verplicht tot een nieuwe gehoorzaamheid, namelijk dat we de wereld verlaten, onze oude natuur dooden en in een nieuw, godzalig leven wandelen mogen!”

Kuiper schrikt er niet voor terug, dat standpunt naar Jesaja's woord „een verbond met de hel te noe-men, om door Beëlseubs trawanten den Overste der duivelen te weerstaan.

Hij meent dan ook, dat de empire, waarop men zich beroept, volstrekt niet opgaat.

Want, zegt hij: „De overgrote meerderheid der losbandigen en ellendigen wordt geleverd juist door die categorie der maatschappij, die in komedie-be-zoek geen kwaad hoegenaamd ziet. Uit gezinnen van predikanten en vromen zijn, ja, beschamend genoeg, heel wat uitvaagsels voortgekomen; maar, vergeet ook niet: die uitvaagsels springen het meest in het oog, en voor de breede schaar van de gemannen, in die gezinnen opgevoed, sluit men het oog. Tenslotte constateert hij:

„In de dagen van oudtijds, toen niemand onder de Christenen om zoo iets dacht, verliep het opkomend geslacht niet.

In Schotland, waar de komedie nog contrabande is, staat het geslacht van jongelingen eer hooger dan lager.

En nu nog, onder onze Gereformeerde burgerij, die, aan de klip der methodistische eenzijdigheid ontko-mend, stoelen bleef op den ouden wortel, heeft men op verre na niet met die ergernissen te tobben, die den droeven nasleep vormen van een opvoeding in de krin-gen van den daarop niet aangelegden, aan eigen ernst vervreemden, revell.

Men late dus af van zoo valsche theorie, en keere liever in eigen tuin terug, om het jonge plantsoen nog wat vaster in den zedelijken bodem te pooten; dan heeft het die stutjes van buiten niet van doen.”

Hij noemt die hang naar de comedie (tegenwoor-dig kunnen we er de bioscoop in één adem bij noe-men), niet anders „dan een ellendige, genotzieke, zelfzuchtige, in-zondige en onzedelijke overtuiging, die een wig drijft in ons volksleven”.

„Komedie (en bioscoop zeggen we vandaag) en hu-selijken zin staan als twee polen tegen elkaar over”, zegt hij. „Ziet men nu, stemt men toe, dat onze over-spennen eeuw, dat onze zinkende natie (het lijkt voor vandaag geschreven! R. v. R.) niets zoozeer ter ze-delijke weeropleving behoeft, als sterking van het huiselijke leven als het van God geboden instrument om het gemoedsleven weer te ontwikkelen en stille burgerdeugd in praktijk te brengen, dan zou men zoo zeggen, niet waar? dat onze moderne moralisten tegen niets zoo fel als tegen de komedie te veld moesten trekken.”

Nu weten we heel goed, dat we niet meer in 1880 leven. We weten ook heel goed, dat Dr Buitendijk en velen met hem, in de overtuiging leven, dat naast de staat, het sociale leven, de wetenschap en noem al die terreinen maar op, nu ook de „Cultuur” eens aan de beurt moet komen om te worden opgeëist voor „de ere Gods”. Immers, er is „geen duimbreed grond”, niet waar? We kennen het Kuiperiaanse zinnetje al-maal. En zijn we dus daar niet mee „in de lijn van Kuiper”? Toneel en bioscoop, dans en ballet, we moeten er iets „christelijks” van zien te maken. Het „Cultureel Kompas” gaat er ons de richting toe aan-wijzen.

Maar wij geloven, dat we op deze weg helemaal niet meer in „Kuyper's lijn” zijn, doch alleen maar nog wat graden verder zijn afgedwaald van het „utiliteits-standpunt”, dat hij in de hierboven geciteerde zinnen zo fel en grondig bestreed. We noemen tegenwoordig zo wat van alles „Cultuur”. We moesten eens wat voor-zichtig gaan worden met dit woord.

Het is wel opmerkelijk, dat dit hele z.g. „Cultuur-probleem” cirkelt om wat de mens graag wil tot stre-ling van zijn eigen vlees. Ik geloof, dat heel die kwes-tie van bioscoop en schouwburg, dans en ballet, veel meer een „genotsprobleem” dan een Cultuurprobleem is. We willen daar graag in een volgend artikel nog iets meer van zeggen. We willen nu volstaan, met wat Kuiper (pag. 64) zelf daarover opmerkt:

„Zie toch, het menschenhart is nu eenmaal belust op genot. Het was het in alle eeuwen door en is het ook nu. Maar het verschil met vroeger is, dat eertijds de wijsheid der vaders in het leven een dam opwierp tegen dien stroom, terwijl thans de wijsheid onzer wij-zen alle sluizen openzet en, als stroomde het nog niet sterk genoeg, eenvoudig alle dijken doorsteekt.”

Wanneer Kuiper dit in 1880 schreef, wat zou hij er dan vandaag wel van gezegd hebben? R. v. R.

Het Eva

Het Eva worden ge-Ommen. I van de ve-beveling g

Het pro-niet alleen-houden, ma-tijd overbl-delingeren

De Jaar-In de avc-Roukema-houden ou-zaal-arbeid-Dinsdag-Z. in te v-volk”

De cong-koffie-maak

De kost-het ongelc-storten, li-W. Verwo

Onder d-thee, logie

Di kunz-tige vacar

Voor na-cretaris v-219 zuid,

Belangz-het Verba-opgenome

het even a

Baek

Een n-Vooraf ge-risme”, d-rangschik-zijn omge-verzameln-sen”, ma-en kunne-entourage

De ong-Inleiding

Pascal es-aldus de

„Zij wille-len door l-denken b

maar de-ete bij ee-

dan kern-gelovigen

Prediking

Aphoriz-schmerd-

„honig u-uit velde-

dien las-aphorisme

Cycloop-

val bevin

Nu, dit-deze Schi

op wat a-verleden,

en morg-e-en straks

deze geze-jaren nas

fantasie-b

extra-oge-aan 't Cy

dit oorde-trolere.

Nog 3-

Dat de S-ben, gelo-

maar om-deel van

karakter.

met de w-lichtstrale

zich vern

Inderda-van versc

in deze v-re zullen

ste te vo-volgende

De tite-men-schiedenis